

Vahetu sunni kasutamine kaitsevälise distsipliini tagamisel

1. peatükk Üldalused

- § 1. Vahetu sunni kasutamine kaitsevälise distsipliini tagamisel toimub vastavalt korrakaitseaduse 5. peatükile „Vahetu sund“.
- § 2. Vahetu sund on teise kaitsevälise mõjutamine füüsilise jõu, erivahendi või relvaga.
- § 3. Vahetut sundi kasutatakse ohu olemasolul.
- (1) Oht on olukord, kus ilmnenud asjaoludele antava objektiivse hinnangu põhjal võib pidada piisavalt tõenäoliseks, et lähitulevikus leiab aset korrarikkumine.
  - (2) Vahetu oht on olukord, kus korrarikkumine leiab juba aset või on suur tõenäosus, et see kohe algab. Vahetu ohu korral on korrarikkumine vahetult eelseisev või juba alanud.
  - (3) Kõrgendatud oht on oht isiku elule, kehalisele puutumatusetele, füüsilisele vabadusele, suure väärtusega varalisele hüvele, suure keskkonnakahju tekkimise oht Kehalise puutumatusete riive on seksuaalse enesemääramise õiguse raske rikkumine või raske tervisekahjustuse tekitamine.
  - (4) Ohu hindamine tugineb konkreetsetes olukorras ilmnenud asjaoludele, ohuhinnangu aluseks peavad olema konkreetsetes olukorras selgunud faktid. Ohu hindamine ei saa tugineda üksnes arvamusele või oletusele, samuti ei saa olla hinnang üldine.
  - (5) Ohu hinnang peab olema objektiivne, st ohu olemasolu või puudumise hindamisel lähtutakse keskmise kujutletava korrakaitseametniku perspektiivist, st kuidas selline ametnik oleks pidanud olukorda hindama talle meetme kohaldamise otsustamise hetkel teada olnud asjaolude põhjal.
- § 4. Vahetu sunni kasutamisel kaitsevälise distsipliini tagamisel kaitsevälisele lubatud erivahendid on:
- (1) käeraud;
  - (2) sidumisvahend;
  - (3) teenistuskoer – ainult sõjaväepolitseile.
- § 5. Vahetu sunni kasutamisel kaitsevälise distsipliini tagamisel on lubatud kasutada füüsilist jõudu.
- (1) Füüsilise jõu kasutamine isiku suhtes on:
    - 1) käsivõitluse võtete kasutamine isiku suhtes;
    - 2) isiku kinnihoidmine,
    - 3) isiku kõrvalelükkamine;
    - 4) isiku mahaviimine;
    - 5) käte ja jalgade haardesse võtmine;
    - 6) isiku äraviimine;

- 7) isiku püsti aitamine, kui sellega murtakse isiku tahe;
- 8) jms.
- (2) Füüsilise jõu kasutamine asja suhtes on:
  - 1) sõiduki avamine;
  - 2) ukسلuku lõhkumine ja avamine;
  - 3) koti avamine;
  - 4) jms.
- (3) Füüsilise jõu kasutamine lähtuvalt intensiivsusest:
  - 1) kerge - füüsilise takistamine, suunamine, haaramine, jms;
  - 2) keskmine – aktiivne mõjutamine, heited, kinnihoidmine, kaitsetehnika löökide eest, jms;
  - 3) raske – löögid, lämmatamine.

§ 6. Vahetu sunni kasutamisel kaitsevälise distsipliini tagamisel kaitsevälasele lubatud relvad on:

- (1) gaasipihusti;
- (2) külmrelv:
  - 1) kumminui;
  - 2) teleskoopnui;
- (3) tulirelv:
  - 1) püstol;
  - 2) püstolkuulipilduja;
  - 3) automaat;
  - 4) pumppüss;
  - 5) täpsuspüss (täpsusrelv).

§ 7. Vahetu sunni kohaldamise lubatavus.

- (1) Kaitsevälise distsipliini tagamiseks võib kohaldada vahetut sunni ainult juhul, kui kaitsevälasele kehtiva käsuga või hoiatusega ohu väljaselgitamiseks, ohu tõrjumiseks, kaitsevälise distsipliini rikkumise lõpetamiseks, kui pandud kohustuse täitmise tagamine ei ole võimalik või ei ole õigel ajal võimalik.
- (2) Vahetut sunni on lubatud kohaldada ilma eelneva käsuta või hoiatuseta, kui käsu andmine või hoiatamine ei ole võimalik vahetu kõrgendatud ohu – vahetu ründe tõrjumise või korrarikkumise kõrvaldamise kiire vajaduse tõttu.
- (3) Vahetut sunni ei ole lubatud kohaldada ütluse, arvamuse või seletuse saamiseks.

§ 8. Vahetu sunni kasutamise proportsionaalsus.

- (1) Vahetu sunni rakendamine, sh valitud vahend peab olema proportsionaalne:
  - 1) sobiv, ehk valitud vahetu sunni vahendiga on võimalik saavutada eesmärk;
  - 2) vajalik, ehk mitme (sobiva) vahendi vahel valitakse mõjus, kuid (isikule ja üldsusele) vähimat kahju tekitav vahend;
  - 3) mõõdupärane, ehk (sobiv ja vajalik) vahend ei tohi tekitada suuremat kahju, kui ära hoitakse.
- (2) Vahetu sunni ei ole proportsionaalne, kui sellega tekitatakse suurem kahju kui ära hoitakse.
- (3) Proportsionaalsus ei ole tagatud, kui vahetut sunni kohaldatakse üldohtlikul viisil.
- (4) Vahetu sunni kohaldamine tuleb viivitamata lõpetada, kui nõutav eesmärk on saavutatud või kui see ei ole saavutatav sunniga.

§ 9. Kui vahetu sunni kohaldamisega tekitatakse kaitseväelasele kehavigastus, on vahetu sunni kasutaja kohustatud tagama kaitseväelasele esimesel võimalusel esmaabi andmise ning vajaduse korral kiirabi kutsumise.

§ 10. Vahetu sunni eest hoiatamine.

- (1) Enne vahetu sunni kohaldamist on vahetut sundi kasutav kaitseväelane kohustatud hoiatama teist kaitseväelast, kelle suhtes või kelle omandis või valduses oleva asja suhtes ta kavatses vahetut sundi kohaldada. Hoiatusega käsu mittetäitmise tagajärgede eest määratakse võimaluse korral kaitseväelasele käsu täitmise tähtaeg, pärast seda võib vahetut sundi kohaldada, kui kaitseväelane jätab käsu tähtaegselt täitmata.
- (2) Kui hoiatus on tehtud kirjalikult, kordab vahetut sundi kasutav kaitseväelane hoiatust suuliselt, enne kui asub vahetut sundi kohaldama.
- (3) Hoiatamisest võib loobuda ainult juhul, kui hoiatamine ei ole võimalik vahetu kõrgendatud ohu – vahetu ründe tõrjumise või korrarikkumise kõrvaldamise kiire vajaduse tõttu.

§ 11. Käeraudade ja sidumisvahendi kasutamine.

- (1) Vahetu sunni kasutamise õigust omav kaitseväelane võib teise kaitseväelase suhtes kasutada käeraudu, kui on alust arvata, et kaitseväelane võib:
  - 1) rünnata teist isikut, osutada kaitseväelasele või politseile füüsilist vastupanu või kahjustada suure väärtusega varalist hüvet;
  - 2) põgeneda või teda võidakse ebaseaduslikult vabastada, kui temalt on seaduse alusel võetud vabadus, või;
  - 3) ennast vigastada või enese tappa.
- (2) Kui käeraudade kasutamine ei ole võimalik, võib vahetu sunni kasutamise õigust omav kaitseväelane eelmises punktis sätestatud alustel kasutada sidumisvahendit, kui see ei sea ohtu kaitseväelase elu, ei tekita talle kehavigastust ega põhjusta suurt füüsilist valu. Sidumisvahendi kasutamine ei tohi kesta üle ühe tunni järjest.

§ 12. Tulirelva kasutamine.

- (1) Kaitsevälise distsipliini tagamiseks võib kasutada kõrgendatud ohu tõrjumiseks tulirelva, kui ohu tõrjumine füüsilise jõuga, külm- või gaasirelvaga ei ole võimalik või ei ole õigel ajal võimalik, ning arvestusega, et tulirelva kasutamisel tehakse kõik võimalik, et sellega ei seataks ohtu muud kaalukat hüvet.
- (2) Vahetu sunni kasutamise õigusega kaitseväelane võib kasutada teise kaitseväelase suhtes tulirelva ainult tema ründamis-, vastupanu- või põgenemisvõimetuks muutmiseks äärmise abinõuna juhul, kui seda eesmärki ei ole võimalik saavutada asja vastu tulirelva kasutamisega ega muu vahetu sunni vahendiga, ning kui see on ühtlasi vajalik, et:
  - 1) tõrjuda vahetu oht elule või kehalisele puutumatusetele;
  - 2) tõkestada vahetult eesisesva või juba asetleidva vägivaldse esimese astme kuriteo toimepanemist või sellise kuriteo toimepanemist, mille eest võib karistusena mõista eluaegse vangistuse;
  - 3) pidada kinni kahtlustatav, süüdistatav või süüdimõistetud või takistada tema põgenemist, kui temalt võib seaduse alusel võtta vabaduse või on see temalt seaduse alusel võetud seoses esimese astme vägivaldse kuriteo toimepanemisega või kuriteo toimepanemisega, mille eest võib talle karistusena mõista eluaegse vangistuse.
- (3) Hoiatuslask ei ole tulirelva kasutamine
- (4) Sihtimine isiku suunas ja siis hoiatuslask on relva kasutamine.

2. peatükk

Vahetu sunni kasutamise olukorrad

1. jaotis

Passiivset vastupanu osutav kaitsevaelane

- § 13. Passiivset vastupanu osutav kaitsevaelane keeldub allumast käskudele ja korraldustele, ta võib suuliselt oma allumatust väljendada, käsu kohaseid füüsilisi tegevusi mitte teha, näiteks istuvast asendist püsti tõusta, liikumast käsuga määratud kohta jms, hoiab kinni esemetest või varjub, kuid ta ei tee otseselt kaitsevaelise distsipliini tagajate vastu suunatud tegevusi.
- § 14. Vahetu sunni kasutamise järjestikulised tegevused passiivset vastupanu osutava kaitsevaelase suhtes:
- (1) käsu kordamine ja mõistliku tähtaja määramine käsu täitmiseks;
  - (2) suuline hoiatamine vahetu sunni kasutamisest kaitsevaelase suhtes;
  - (3) tegevuslik hoiatamine vahetu sunni kasutamisest kaitsevaelase suhtes;
    - 1) füüsilise jõu kasutamiseks vajaliku võitlusasendi sisse võtmine;
    - 2) gaasipihusti suunamine kaitsevaelase poole;
    - 3) kummi- või teleskoopnuia suunamine kaitsevaelase poole ja vajadusel löögi imitatsiooni tegemine;
  - (4) vahetu sunni kasutamine kaitsevaelase suhtes, kasutades füüsilist jõudu, gaasipihustit, kummi- või teleskoopnuia, käeraudu või sidumisvahendit.
- § 15. Käskude ja hoiatuste tegemise korduste arvu otsustab vahetu sunni kasutaja.
- § 16. Kui kaitsevaelane alustab ründetegevust vahetut sundi kasutatavate kaitsevaelaste suhtes, siis võib hoiatustest loobuda ja vahetut sundi kasutada.
- § 17. Vahetu sunni kasutamine kestab kuni vastupanu lõppemiseni ja kaitsevaelase ründamis-, vastupanu- või põgenemisvõimetuks muutumiseni.
- § 18. Kui vahetu sunni käigus tekkis kaitsevaelasele kehavigastus tuleb kutsuda kohale meedik abi andmiseks.
- § 19. Passiivset vastupanu osutava kaitsevaelase suhtes on keelatud võtta välja tulirelv ning teha hoiatuslask tulirelvast.

2.jaotis

Aktiivset vastupanu osutav kaitsevaelane

- § 20. Aktiivset vastupanu osutav kaitsevaelane on võtnud sisse füüsilise võitluse asendi, võtnud vastupanu osutamiseks kätte eseme (näiteks kaika), tööriista, gaasi- või külmrelva. Samuti on kaitsevaelane nii sõnaliselt kui ka tegevuslikult väljendanud oma tegevuse eesmärgina aktiivse vastupanu osutamise. On olemas reaalne oht, et kaitsevaelane asub ründetegevusele kaitsevaelist distsipliini tagavate kaitsevaelaste suhtes.

§ 21. Vahetu sunni kasutamise järjestikulised tegevused aktiivset vastupanu osutava kaitseväelase suhtes:

- (1) käsu kordamine ja mõistliku tähtaja määramine käsu täitmiseks, käsk peab sisaldama nõuet võimaliku võitlusolukorra lõpetamiseks ja kätte võetud eseme ära panemiseks;
- (2) suuline hoiatamine vahetu sunni kasutamisest kaitseväelase suhtes;
- (3) tegevuslik hoiatamine vahetu sunni kasutamisest kaitseväelase suhtes:
  - 1) füüsilise jõu kasutamiseks vajaliku võitlusasendi sisse võtmine;
  - 2) gaasipihusti suunamine kaitseväelase poole;
  - 3) kummi- või teleskoopnuia suunamine kaitseväelase poole ja vajadusel löögi imitatsiooni tegemine.
- (4) Vahetu sunni kasutamine kaitseväelase suhtes, kasutades füüsilist jõudu, gaasipihustit, kummi- või teleskoopnuia, käeraudu või sidumisvahendit.
- (5) Kui aktiivset vastupanu osutav kaitseväelane on võtnud vastupanu osutamiseks kätte eseme (näiteks nuga või kirves), mille kasutamise tagajärjeks võib olla vahetu oht elule või kehalisele puutumatusetele võib vahetu sunni kohaldamiseks kasutada tulirelva.
- (6) Enne tulirelva kasutamist peab kaitseväelast hoiatama tehes hoiatuslasu. Hoiatuslaske võib olla mitu. Kui hoiatuslaskude järgselt aktiivset vastupanu osutav kaitseväelane asub ründele ja on reaalne oht elule või kehalisele puutumatusetele võib tulistada tulirelvast kaitseväelase pihta püüdes vähimal määral kahjustada tulistatavat kaitseväelast.
- (7) Hoiatuslaskude tegemisest võib loobuda, kui kaitseväelane on alustanud elu- või kehalise puutumatusete vastu suunatud ründetegevust.

§ 22. Käskude ja hoiatuste tegemise korduste arvu otsustab vahetu sunni kasutaja.

§ 23. Kui kaitseväelane alustab ründetegevust vahetut sundi kasutatavate kaitseväelaste suhtes, siis võib hoiatustest loobuda ja vahetut sundi kasutada.

§ 24. Vahetu sunni kasutamine kestab kuni vastupanu lõppemiseni ja kaitseväelase ründamis-, vastupanu- või põgenemisvõimetuks muutumiseni.

§ 25. Kui vahetu sunni käigus tekkis kaitseväelasele kehavigastus tuleb kutsuda kohale meedik abi andmiseks.

3.jaotis

Tulirelvaga relvastatud vastupanu osutav kaitseväelane

§ 26. Tulirelvaga relvastatud vastupanu osutava kaitseväelase suhtes võib kasutada tema ründamis-, vastupanu- või tegevusvõimetuks muutmiseks tulirelva.

§ 27. Tulirelvaga relvastatud vastupanu osutava kaitseväelase suhtes võib kasutada füüsilist jõudu, gaasipihustit, kummi- ja teleskoopnuia käesoleva lisas sätestatud korras.

§ 28. Järjestikulised tegevused tulirelva kasutamisel tulirelvaga relvastatud vastupanu osutava kaitseväelase suhtes:

- (1) käsu kordamine ja mõistliku tähtaja määramine käsu täitmiseks, käsk peab sisaldama nõuet tulirelvast vabanemiseks ja vajadusel lahingumoonna eemaldamiseks tulirelvast;
- (2) suuline hoiatamine tulirelva kasutamisest;

- (3) kui tulirelv ei ole kasutamiskõlblik: on kinni, on laadimata võib kasutada olukorra lahendamiseks füüsilist jõudu, gaasipihustit, kummi- või teleskoopnuia.
- (4) hoiatuslasku tegemine;
- (5) tulirelva kasutamine kaitsevälase suhtes.

§ 29. Käskude ja hoiatuste korduste ning hoiatuslaskude arvu otsustab vahetu sunni kasutaja.

§ 30. Tulirelva kasutamisel tuleb püüda vähimal määral kahjustada tulistatavat kaitsevälast.

§ 31. Kui kaitsevälane asub sooritama tegevusi, mis on suunatud tulirelva kasutamisele - relva laadimine, laetud relva suunamine teiste isikute poole ja tulistamine - võib vahetu sunni kasutaja kasutada tulirelva ilma eelneva hoiatuseta.

§ 32. Kui tulirelva kasutamise käigus tekkis kaitsevälasele kehavigastus tuleb kutsuda kohale meedik abi andmiseks.